

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ІГТМ НАН УКРАЇНИ

КЕРІВНИЦТВО ІНСТИТУТУ

(1967-2012 рр.)

1967-1970 рр.

Директор
Заст. директора
з наукової роботи
Учений секретар
1970-1974 рр.

академік АН УРСР М.С. Поляков
д-р техн. наук М.Ф. Друкований
канд. техн. наук С.А. Полуянський
канд. техн. наук Є.Є. Новіков

Директор
Заст. директора
з наукової роботи
Учений секретар
1974-1975 рр.

академік АН УРСР М.С. Поляков
д-р техн. наук М.Ф. Друкований
канд. техн. наук С.А. Полуянський
канд. техн. наук Е.І. Єфремов

Директор
Заст. директора
з наукової роботи
Учений секретар
1975-1982 рр.

академік АН УРСР М.С. Поляков
д-р техн. наук В.М. Потураєв
канд. техн. наук С.А. Полуянський
канд. техн. наук О.Я. Манойло

Директор
Заст. директора
з наукової роботи
Учений секретар
1982-1986 рр.

академік АН УРСР В.М. Потураєв
д-р техн. наук Е.І. Єфремов
канд. техн. наук С.А. Полуянський
канд. техн. наук О.Я. Манойло

Директор
Заст. директора
з наукової роботи
Учений секретар
1986-1992 рр.

академік АН УРСР В.М. Потураєв
д-р техн. наук Е.І. Єфремов
канд. техн. наук С.А. Полуянський
канд. техн. наук А.Ф. Булат

Директор
Заст. директора
з наукової роботи
Учений секретар
1992-2011 рр.

академік АН УРСР В.М. Потураєв
чл.-кор. АН УРСР Е.І. Єфремов
д-р техн. наук А.Ф. Булат
канд. техн. наук Ю.С. Овсянніков

Директор
Заст. директора
з наукової роботи
Учений секретар

академік НАН України А.Ф. Булат
д-р техн. наук В.В. Виноградов
д-р геол.-мін. наук В.В. Лукінов
д-р техн. наук В.Г. Перепелиця

2011-2012 рр.

Директор

Заст. директора

з наукової роботи

Учений секретар

З 2012 р.

Директор

Заст. директора

з наукової роботи

Учений секретар

академік НАН України А.Ф. Булат

д-р техн. наук В.В. Виноградов

д-р геол.-мін. наук В.В. Лукінов

д-р техн. наук В.Г. Шевченко

академік НАН України А.Ф. Булат

д-р техн. наук В.В. Виноградов

чл.-кор. НАН України О.І. Волошин

д-р техн. наук В.Г. Шевченко

ІСТОРІЯ НАУКОВИХ ВІДДІЛІВ ІНСТИТУТУ

1948 р

Відділ фізико-механічних основ гірничого транспорту

Керівники: Поляков Микола Сергійович
академік АН УРСР, д-р техн. наук, проф.

1948-1975 рр.

Новіков Євген Єрмолайович
д-р техн. наук, проф.

1975-1991 рр.

Червоненко Альфред Григорович
д-р техн. наук, проф.

1991-1993 рр.

Монастирський Віталій Федорович
д-р техн. наук, проф.

1993-1996 рр.

Максютенко Валерій Юрійович
канд. техн. наук, ст. наук. співр.

1996- до ниніш. часу

1961 р.

Відділ процесів виймання та навантажування гірських порід
(1961-1987 рр.)

Керівники: Родіонов Георгій Вікторович
д-р техн. наук, проф.

1961-1963 рр.

Полуянський Станіслав Антонович
канд. техн. наук, ст. наук. співроб.

1963-1987 рр.

Відділ речовинного складу та фізико-механічних властивостей
гірських порід

(1961-1983 рр.)

Керівники: Широков Олександр Зосимович чл.-кор. АН УРСР, д-р геол.-мінерал. наук, проф.	1961-1970 рр.
Забігайло Володимир Юхимович д-р геол.-мінерал. наук, проф.	1970-1983 рр.
Перетворено в 1983 р у <u>Відділ геології вугільних родовищ великих глибин</u> Керівники: Забігайло Володимир Юхимович д-р геол.-мінерал. наук, проф.	1983-1986 рр.
Лукінов В'ячеслав Володимирович д-р геол.-мінерал. наук, проф.	1986 –2012 рр.
В.о. зав. відділом Безручко Костянтин Андрійович д-р геол. наук, ст. наук. співроб.	з 2012р.- до ниніш. часу

Відділ динаміки та міцності гірничих машин

(1961-1975 рр.)

Керівники: Лазарян Всеволод Арутюнович д-р техн. наук, проф.	1961-1966 рр.
Потураєв Валентин Микитович д-р техн. наук, проф.	1966-1970 рр.
Новиков Євген Єрмолайович д-р техн. наук	1970-1975 рр.

Відділ проблем руйнування гірських порід

Керівники: Епштейн Євген Федорович д-р техн. наук, проф.	1961-1963 рр.
Верескунов Григорій Петрович канд.техн. наук, доц.	1963-1965 рр.
Москальов Олександр Миколайович д-р техн. наук, проф.	1966-1990 рр.

Васильєв Леонід Михайлович
д-р техн. наук, проф. 1990 р.- до нинішнього часу

1962 р. Відділ безперервних процесів гірничих робіт
(1962-1983 рр.)

Керівники: Новожилов Михайло Галантіонович - 1962-1966 рр.
д-р техн. наук, проф.

Тартаковський Борис Миколайович - 1966-1981 рр.
д-р техн. наук, проф.

Шапар Аркадій Григорович - 1981-1983 рр.
д-р техн. наук

Перетворено в 1983 р у

Відділ геомеханічних основ технології відкритої розробки родовищ

Керівники: Шапар Аркадій Григорович - 1983-1988 рр.
д-р техн. наук, проф.

Четверик Михайло Сергійович
д-р техн. наук, проф.- 1988-до ниніш. часу

Відділ гірничої аерогазотермодинаміки

Керівник Абрамов Федір Олексійович - 1962-1982 рр.
чл.-кор. АН УРСР, д-р техн. наук, проф.

Перетворено у 1982 р. у два підрозділи:

Відділ гірничої аерогазодинаміки ім. Ф.О. Абрамова
(1982-2012 рр.)

Керівники: Шевельов Гаррій Агапович - 1982-1999 рр.
д-р техн. наук, проф.

Колесников Володимир Григорович - 1999-2002 рр.
д-р техн. наук, ст. наук. спів роб.

Перепелиця Валентин Григорович - 2002-2011 рр.
д-р техн. наук, проф.

Відділ гірничої термоаеродинаміки та автоматизованих систем

Керівники: Цейтлін Юрій Анатолійович - 1982-1996 рр.
д-р техн. наук, проф.
Виноградов Віктор Васильович - 1996- до ниніш. часу
д-р техн. наук, проф.

1963 р. Відділ механіки підйому

(1963-1977 м. Харків, 1981-1996 м. Дніпропетровськ)

Керівники: Нестеров Павло Петрович - 1963-1977 рр.
чл.-кор. АН України, д-р техн. наук, проф.

Білобров Віктор Іванович - 1981-1996 рр.
д-р техн. наук, проф.

Відділ механіки вибуху гірських порід

Керівники: Друкований Михайло Федорович - 1963-1974 рр.
д-р техн. наук, проф.
Єфремов Ернест Іванович - чл.-кор. АН України,
д-р техн. наук, проф. 1974-до ниніш. часу

Відділ механіки гірських порід

Керівники: Широков Олександр Зосимович - 1963-1966 рр.
чл.-кор. АН УРСР, д-р геол.-мінерал. наук, проф.
Глушко Василь Трохимович - 1966-1981 рр.
д-р техн. наук, проф.
Усаченко Борис Миронович - 1981-2010
д-р техн. наук, проф.
Скіпочка Сергій Іванович
д-р техн. наук, проф. 2010-до ниніш. часу

1965 р. Відділ вибухових деформацій ґрунтів (м. Київ)
(1965-1977)

Керівник: Вовк Олексій Онуфрійович
д-р техн. наук, проф.

1970 р Відділ теорії машин та механізмів
(1970-1977 м Київ)

Керівники: Кожевников Сергій Миколайович - 1970-1977 рр.
чл.-кор. АН УРСР, д-р техн. наук, проф.

Відділ динаміки та сталості руху машин
(1970-1977 м. Київ)

Керівники: Голубенцев Олександр Миколайович - 1970-1971 рр.
д-р техн. наук

Кухта Костянтин Якович - 1971-1977 рр.
д-р фіз.-мат. наук

1974 р. Відділ теорії гірничих машин та робочих процесів
(1974-1984 рр.)

Керівники: Потураєв Валентин Микитович - 1974-1984 рр.
академік НАН України, д-р техн. наук, проф.

Перетворено в 1984 р. У

Відділ геодинамічних систем та вібраційних технологій

Керівники: Потураєв Валентин Микитович 1984-1996 рр.
академік НАН України, д-р техн. наук, проф.

Блюсс Борис Олександрович - 1996-до ниніш. часу,
д-р техн. наук, проф.

Відділ керування гірничо-технічними процесами

Керівники Тян Рево Борисович - 1974-1977 рр.
д-р техн. наук

1975 р. Відділ керування динамічними проявами гірничого тиску

Керівники: Зорін Андрій Микитович - 1975-2002 рр.
д-р техн. наук, проф.

Кияшко Юрій Іванович - 2002-до ниніш. часу,
д-р техн. наук, ст. наук. співроб.

Відділ проблем розробки рудникових родовищ та комплексного
використовування сировини
(1975-1979 м. Кривий Ріг)

Керівник: Малахов Георгій Михайлович - 1975-1979 рр.
академік АН УРСР, д-р техн. наук, проф.

1978 р. Відділ проблем розробки родовищ на великих глибинах

Керівники: Грецингер Борис Євгенович - 1978-1990 рр.
д-р техн. наук, проф.

Булат Анатолій Федорович - 1990-до ниніш. часу,
акад. НАН України, д-р техн. наук, проф.

1980 р. Відділ керування станом масивів гірських порід глибоких кар’єрів
(1980-1983 рр)

Керівник: Шапар Аркадій Григорович - 1980-1983 рр
д-р техн. наук

1983 р. Відділ високотемпературної теплотехніки
(1983-2009 рр.)

Керівник: Прісняков Володимир Федорович - 1983-2009 рр.
академік НАН України, д-р техн. наук, проф.

1983 р. Відділ еластомірних конструкцій гірничих машин
Керівник: Дирда Віталій Ілларінович - 1983-до ниніш. часу
д-р техн. наук, проф.

1992 р. Відділ (потім - лабораторія) проблем рейкового транспорту

Керівник: Говоруха Володимир Васильович - 1992-до ниніш. часу
канд. техн. наук, ст. наук. співроб.

1993 р. Відділ механіки машин та процесів переробки мінеральної сировини

Керівники: Червоненко Альфред Григорович - 1993-1997 рр.
д-р техн. наук, проф.

Надутий Володимир Петрович - 1997-до ниніш. часу
д-р техн. наук, проф.

Відділ проблем розробки технологій вугільних родовищ

Керівник: Софійський Костянтин Костянтинович - 1993-до ниніш. часу,
д-р техн. наук, проф.

Відділ комплексів гірничих машин для розробки природних та техногенних

родовищ

(1993-2003 рр.)

Керівник: Пригунов Олександр Сергійович - 1993-2003 рр.
д-р техн. наук, ст. наук. спів роб.

Відділ шахтних енергетичних комплексів

Керівники: Чемерис Ігор Федорович - 1993-2012
канд. техн. наук, ст. наук співроб.

Семененко Євген Володимирович - з 2012р.
д-р техн. наук, ст.. наук. співроб.

Відділ науково-експериментальний

(1993-2009 рр.)

Керівник: Шевченко Георгій Олександрович - 1993-2009 рр.
канд. техн. наук, ст. наук співроб.

1994 р.

Відділ вібротранспортуючих систем та комплексів

Керівник: Волошин Олексій Іванович 1994-до ниніш. часу
чл.-кор. НАН України, д-р техн. наук, проф.

1972 р.

Спеціальне конструкторсько-технологічне бюро

Директори: Друкований Михайло Федорович - 1972-1974 рр.
д-р техн. наук, проф.

Потураєв Валентин Микитович - 1974-1979 рр.
д-р техн. наук, проф.

Шуляк Ігор Андрійович - 1979-1981 рр.
канд. техн. наук, доц.

Пригунов Олександр Сергійович - 1981-1994 рр.
канд. техн. наук, ст. наук. співроб.

Булат Анатолій Федорович - 1994-2009 рр.
акад. НАН України, д-р техн. наук, проф.

Морус Володимир Леонідович – 2009-до ниніш. часу
канд. техн. наук, ст. наук. співроб.

Заступники директора:

Макашов Володимир Миколайович - канд. техн. наук	1972-1977 рр.
Шуляк Ігор Андрійович - канд. техн. наук, доц.	1977-1979 рр.
Пригунов Олександр Сергійович - канд. техн. наук, ст. наук. співроб.	1979-1981 рр.
Софійський Костянтин Костянтинович - д-р техн. наук, проф.	1981-1992 рр.

**ВЧЕНІ ІНСТИТУТУ –
ЧЛЕНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ**

Академіки НАН України:

Булат Анатолій Федорович	2000 р.
Забігайло Володимир Юхимович	1990 р.
Малахов Георгій Михайлович	1967 р.
Поляков Микола Сергійович	1967 р.
Потураєв Валентин Микитович	1979 р.
Прісняков Володимир Федорович	1990 р.

Члени-кореспонденти НАН України:

Абрамов Федір Олексійович	1967 р.
Волошин Олексій Іванович	2006 р.
Єфремов Ернест Іванович	1985 р.
Кожевников Сергій Миколайович	1951 р.
Нестеров Павло Петрович	1948 р.
Широков Олександр Зосимович	1957 р.

БУЛАТ
Анатолій Федорович
17.XII.1947

Видатний учений у галузі механіки гірських порід і механіки руйнування масивів гірських порід як середовищ із активним запасом внутрішньої енергії. Доктор технічних наук (1989), професор (1994), член-кореспондент НАН України (1995), академік НАН України (2000), академік-секретар Відділення механіки НАН України (з 2001 р.) Заслужений діяч науки і техніки України (1997), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (1996), премії ім. О.М. Динника (1992).

Анатолій Федорович Булат народився 17 грудня 1947 р. у Дніпропетровську. Закінчив Дніпропетровський гірничий інститут (тепер Національний гірничий університет). З 1965 р. працює в Інституті геотехнічної механіки НАН України (з 1986 р.- заступник директора з наукової роботи, з 1992 р. - директор інституту).

Наукова діяльність А.Ф. Булата багатогранна і плідна. Наукові дослідження стосуються механіки гірських порід і геомеханіки масивів, проблеми реструктуризації вугільної галузі, створення техніки і технологій ведення гірничих робіт на великих глибинах, видобутку та утилізації шахтного метану.

Він установив раніше невідому закономірність руйнування вкрай напружених порід за умови малоенергоємних впливів і визначив умови, за яких масив гірських порід залучається до корисної роботи для зупинення або активізації самочинного руйнування порід приконтурної зони гірничих виробок. Ці результати відзначені в 1992 р. премією НАН України

ім. О.М. Динника, а в 1996 р. — Державною премією України в галузі науки і техніки.

Розвиваючи науковий напрям, що визначає масив як середовище з активним запасом внутрішньої енергії, вчений докорінно змінює концептуальний підхід до створення техніки і технологій ведення гірничих робіт на великих глибинах. Так, фактори, які в традиційних технологіях є негативними (висока напруженість, викидонебезпечність, газонасиченість та ін.), у нових технологіях запропоновано залучати до корисної роботи і виконання важливих технологічних функцій. Практичним підсумком такого підходу є впровадження у виробництво нових ефективних способів і технологій відпрацювання вугільних пластів, а також засобів управління гірським тиском. Зокрема, під керівництвом А.Ф. Булата розроблено і реалізована галузева програма широкомасштабного впровадження анкерних систем на шахтах України. Програма передбачає створення технології опорно-анкерного кріплення гірничих виробок, де основний робочий елемент самі гірські породи, які за відповідних умов набувають високої несучої здатності і можливості протистояти діючим у масиві напруженням. Такі технології створюють основу для практичної реалізації безпечного і ефективного видобутку вугілля високонавантаженими лавами.

Анатолій Федорович є керівником Програми НАН України з видобування й утилізації шахтного метану, в межах якої виконуються пілотні проекти з видобуванням газу. Під його керівництвом розроблено науково-технічну концепцію принципово нової технології підземної дегазації, яка передбачає розподіл у часі й підземному просторі процесів видобутку вугілля і газу. У світовій практиці це здійснено вперше. Запропонував нову технологію дегазації, яка дозволить подолати “газовий бар’єр”, що стримує видобуток вугілля та суттєво поліпшити умови праці гірників. Науковою основою нової технології стали дослідження під керівництвом А.Ф. Булата закономірності впливу геологічних, геохімічних і геодинамічних факторів на напружено-деформований стан гірського масиву, його газодинамічні характеристики та умови вилучення газу.

А.Ф. Булат створив наукову школу «Наукові основи розв’язання паливно-енергетичних проблем на підставі нетрадиційних технологій видобування та перероблення вугілля і шахтного газу», в межах якої під його керівництвом розроблено новий концептуальний підхід до проблеми реструктуризації вугільної галузі в частині закриття нерентабельних вугільних шахт. Як альтернативу запропоновано диверсифікацію діяльності шахт шляхом створення теплоенергетичних комплексів малої потужності для вироблення теплової та електричної енергії безпосередньо в місцях видобування вугілля з подальшим його поглибленим переробленням.

Перу вченого належить понад 500 наукових праць, у тому числі 22 монографії і понад 100 винаходів. Результати наукових досліджень А.Ф. Булата опубліковані як в нашій країні, так і за кордоном, вони ввійшли до низки нормативних документів з управління гірським тиском, затверджених

вуглевидобувною галуззю, і з успіхом запроваджені на шахтах Донецького та Львівсько-Волинського вугільних басейнів. Під науковим керівництвом Анатолія Федоровича підготовлено 8 кандидатів і 2 доктори наук.

Анатолій Федорович виконує значну наукову і науково-організаційну роботу. Він член Президії НАН України, академік-секретар Відділення механіки НАН України, Голова Придніпровського наукового центру, голова Українського відділення Міжнародної асоціації авторів наукових відкриттів, голова Міжвідомчої наукової ради «Наукові основи розробки вугільних родовищ України» при Президії НАН України і Мінвуглепромі України. Учений входить до складу Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, Президії ВАК України, кількох міжнародних наукових товариств і комітетів. А.Ф. Булат керує роботою аспірантів та докторантів, бере активну участь в атестації наукових кадрів найвищої кваліфікації як голова спецради із захисту докторських і кандидатських дисертацій при Інституті геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України. Він є членом редколегій журналів "Вісник НАН України" та "Уголь Украины", головний редактор міжвідомчого збірника "Геотехническая механика".

За значний особистий внесок у зміцнення наукових засад гірничої справи А.Ф. Булату Указом Президента України присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (1997 р.). Його нагороджено орденом «За заслуги» III ступеня (2006 р.), знаками «Шахтарської слави» трьох ступенів (1996, 1997, 2000 рр.) і «Шахтарської доблесті» трьох ступенів (2006, 2007, 2008 рр.), медалями «Керівник XXI століття» (2001), Кембриджського Міжнародного біографічного центру «Видатний учений світу-2007», дипломом «Кращий вчений Придніпров'я» (2003).

ЗАБИГАЙЛО

Володимир Юхимович
29.VI.1934-15.VIII.1996

Видатний учений в галузі вугільної і нафтогазової геології, академік АН України (1990), чл.-кор. Академії наук УРСР (1988), академік Української нафтогазової академії (1993), доктор геолого-мінералогічних наук (1975), професор (1975). С 29.06.1934 у Дніпропетровську. Закінчив Дніпропетровський гірничий ін.-т (1958). У 1958-1961 – працював у Миргородській промислово-геофізичній експедиції тресту “Укргеофізрозвідка”, 1961-1964 – Дніпропетровській експедиції УкрНДГРІ, 1964 -1968 – Ін-ті мінеральних ресурсів, 1968 – 1996 – Ін-ті геотехнічної механіки АН УРСР (1970-1986 – зав. відділом), за сумісництвом у 1979-1986 – Дніпропетровському гірничому ін.-ті (професор), 1986-1996 – Ін-ті геології і геохімії горючих копалин АН України (1986-1987 –в.о. директора, 1987-1996 – директор ін.-ту). Помер 15.08.1996.

Засновник наукової школи комплексного дослідження геологічних формацій вугільних басейнів і нафтогазових провінцій. Основні наукові дослідження пов’язані з вивченням природи газоносності вугільних пластів, її кількісною оцінкою і дослідженням закономірностей розподілу метану, а також розробкою на основі цих даних моделі природної металоносності, за допомогою якої були оцінені кількісні параметри складу вугільних газів. Досяг фундаментальних результатів у дослідженні умов осадко- та вугленагромадження, вивченні мінера-

льного складу, структури, колекторських та фізико-механічних властивостей порід вугленосних формацій, газоносності вугільних родовищ. Виявив граничні числові параметри мінерального складу та структури, при яких відбуваються викиди порід та газу. Запропонував новий підхід до кількісного визначення об'єму пор, зайнятого газом метаном. Вперше була запропонована й опрацьована математична модель природної метаноносності. Розробив систему літолого-стратиграфічних корелятивів, які значною мірою і тепер застосовуються в наукових дослідженнях та виробничій практиці. Аналізуючи напружений стан викидонебезпечності порід та його вплив на їх руйнування, зробив висновок, що основними факторами напруженого стану є геостатичний тиск та ступінь газонасиченості порід. Встановив закономірну зміну кількості метану в залежності від глибини і ступеня метаморфізму вугілля. Розробив генетичну класифікацію газодинамічних явищ, на основі яких виділені геологічні критерії прогнозу, створив регіональний метод прогнозу викидонебезпечності порід на глибоких горизонтах.

Автор понад 200 наукових праць (у т.ч. 14 монографій, 17 авторських свідоцтв).

Голова наукової ради Президії НАН України з проблеми “ Геологія і геотехнологія горючих копалин ” (1987-1996), член бюро наукової ради “Тектоносфера України” і міжвідомчої наукової ради “ Наукові основи розробки вугільних родовищ України ” (1993-1996), редактор республіканського журналу “ Геология и геохимия горючих ископаемых “ (1993-1996).

Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (1991), премія АН УРСР ім. В.І.Вернадського (1986). Знак “Шахтарська слава,, II ст.(1984), III ст. (1979), пам'ятна медаль ім. Йозефа Грабака (1977) пам'ятна медаль “Горный Пршибрам в науке и технике,,(Чехія,1991), орден “Знак почета,, (1986), орден “Отличник разведки недр,,(1986). Почесні грамоти Президії АН України, диплом і срібна медаль ВДНГ СРСР (1980), диплом і бронзова медаль ВДНГ СРСР (1984).

МАЛАХОВ

Георгій Михайлович
29.III.1907-02.VII.2001

Видатний вітчизняний вчений-новатор у галузі розробки залізорудних і марганцеворудних родовищ, доктор технічних наук (1951), професор (1953), академік АН УРСР (1967), начальник Криворізького гірничого сектора науково-дослідного гірничорудного інституту (1939-1941), головний інженер рудника Бакал Челябінської області (1941-1944), головний інженер рудника Дашкесан в Азербайджані (1944-1945), завідувач кафедри Криворізького гірничорудного інституту (1951-1973), завідувач відділу охорони надр, проблем розробки і комплексного використання сировини Інституту геологічних наук АН УРСР (від 1973). Лауреат Державної премії СРСР в галузі науки і техніки (1948), лауреат Державної премії УРСР в галузі науки і техніки (1970), лауреат премії імені В.І.Вернадського (1987).

Георгій Михайлович Малахов народився 29 березня 1907р. у м.Білопілля Сумської області. Закінчив Дніпропетровський гірничий інститут (1926-1930) після чого працював начальником дільниці, завідувачем відділу механізації і пневматичного буріння, завідувачем гірничих робіт, головним інженером Інгулецького рудоуправління, рудоуправління ім. газети "Правда", рудоуправління ім. Дзержинського (1930-1939) на Криворізькому залізорудному родовищі. Був начальником Криворізького гірничого сектора науково-дослідного гірничорудного інституту (НДГРІ) (1939-1941). Під час нападу фашистської Німеччини і окупації України Г.М.Малахов зробив усе мож-

ливе для евакуації НДГРІ на Урал. У кінці 1941р. він із персоналом повністю включився в роботу з розвитку залізорудної й марганцевої промисловості у Челябінській області. На руднику Бакал головний інженер Малахов впровадив нову технологію видобування руди й у 1943р. цей рудник видавав руди більше ніж на 180% у порівнянні з 1942р.

У 1944р. Малахова направляють в Азербайджан на будівництво Дашкесанського рудника. Неабиякі організаторські здібності Георгія Михайловича сприяли успішному проектуванню і будівництву рудника Дашкесан. В кінці 1946р. його відряджають до Кривбасу, де він проходить по конкурсу на посаду завідувача кафедри розробки рудних родовищ Криворізького гірничорудного інституту. За розробку і впровадження високоефективної системи поверхнево-примусового обрушення з відбійкою руди глибокими свердловинами у 1948р. Г.М.Малахов одержав Державну премію СРСР.

Упродовж 22 років (1951-1973) Георгій Михайлович був ректором Криворізького гірничорудного інституту. Під його керівництвом значного розвитку одержали прикладні наукові дослідження. Колектив учених, очолюваний Малаховим у співдружності з ІТП шахти “Гігант” здійснив велику роботу по удосконаленню технологічного процесу та підвищенню продуктивності праці одного робітника. У 1958р. це була найвища продуктивність праці на гірничорудних шахтах СРСР. Працюючи у Криворізькому басейні з 1930р., Г.М.Малахов впродовж 50 років проводив дослідження в галузі теорії гірського тиску і керування ним при гірничих роботах. Він заміряв напружений стан гірських порід у верхній частині земної кори до глибин 1100-1200 м, як поза зоною впливу очисних робіт, так і в зоні, що становить значний науковий і практичний інтерес. Ці дослідження послугували базою для докорінного удосконалення методів розробки потужних родовищ і у 1970р. були відзначені Державною премією УРСР.

Останні важливі дослідження академіка Малахова стосувалися циклічно-поточної технології видобування міцних руд і магнетитових кварцитів - “Подземная разработка магнетитовых кварцитов в Криворожском бассейне” (1983) і “Циклично-поточная технология подземной разработки магнетитовых кварцитов” (1986). За ці новації Г.М. Малахову із співавторами було присуджено премію імені В.І.Вернадського (1987).

Георгій Михайлович написав близько 300 наукових праць із гірничої проблематики, в тому числі 26 крупних персональних і колективних монографій і одержав свідоцтва на 15 винаходів. Серед останніх, наприклад, такі: пристрій для сухого покускового збагачення руд (1968), спосіб розробки рудних родовищ (1971), спосіб переробки марганцевих руд (1974), спосіб фракційного аналізу гірських порід (1974), самохідна u1073 бурова платформа (1977), спосіб розрушення гірських порід свердловинними зарядами (1984), платівчатий конвеєр (1986). Такі його новаторські книги, написані у співавторстві, як “Снижение потерь и разубоживания руды при разработке Криворожского бассейна” (1955), “Выпуск руды из обрушенных блоков” (1958), “Системы подземной

разработки железорудных месторождений” (1958) перекладені на китайську мову і видані в Китаї.

Як ректор і завідувач провідної кафедри Г.М.Малахов надавав великої уваги організації учбового процесу й підготовці наукових кадрів вищої кваліфікації. Володіючи європейськими мовами, він читав лекції у Фрайбурзькій гірничій академії, у гірничих коледжах університетів міст Глазго і Кемпберн. Виступав із науковими доповідями у Канаді, США, Індії. Георгій Михайлович виховав 73 кандидата наук і 14 докторів наук.

За видатні заслуги перед Батьківщиною Г.М.Малахов удостоєний багатьох високих урядових нагород у тому числі нагрудного знаку “Шахтарська слава” I-го, II-го і III-го ступенів.

Помер Г.М.Малахов у Кривому Розі 2 липня 2001р. де його й поховали.

ПОЛЯКОВ
Микола Сергійович
18.V.1903 – 5.XII.1991

Видатний учений в галузі гірничої механіки, професор, член-кореспондент АН УРСР (1945), академік АН УРСР (1967), заслужений діяч науки УРСР (1978).

Микола Сергійович Поляков народився 18 травня 1903 року в м. Катеринославі (нині Дніпропетровськ) . Після закінчення з відзнакою реального училища поступає до Катеринославського університету на хімічне відділення, в тому же році і до гірничого інституту на гірничо-геологічний факультет. У 1923 залишає навчання в університеті і повністю присвячує себе ви-

вченню дисциплін у гірничому інституті, спеціалізуючись по кафедрі “Гірниче мистецтво”. Під час навчання М.С. Поляков працює конструктором і проєктувальником у проєктному бюро Південсталі при інституті. У 1926 році успішно закінчив гірничий інститут і стає викладачем кафедри гірничого мистецтва. До 1931 року поєднує роботу в інституті з роботою в проєктних організаціях. Працюючи під керівництвом професора Л.Д. Шевякова по створенню науково-обґрунтованої методики проєктування гірничих підприємств ним вперше розроблені оригінальні рішення проєктних питань у подальшому прийнятих типовими.

Під час Великої вітчизняної війни професор М.С. Поляков разом з гірничим інститутом був в евакуації. Працюючи викладачем, одночасно очолював декілька кафедр. Викладав курси: основи гірничої справи, вибухові роботи, розробка рудних родовищ, відкриті роботи, рудниковий транспорт. В цей же час закінчує роботу по підготовці фундаментальної праці – підручника “Курс рудничного транспорту”. Це була перша праця, в якій розглянуті всі основні транспортні засоби пов’язані з технологічними процесами видобутку корисних копалин і затверджений як підручник для гірничий ВУЗів. В ці воєнні роки М.С. Поляков організував і очолив колектив науковців на допомогу комбінату “Карагандавугілля” в покращенні роботи підземного транспорту, підвищенню продуктивності підйому і зниженню працемісткості важких робіт. Ця робота принесла вагомі результати в нарощуванні видобутку вугілля. За успішну творчу діяльність М.С. Полякова було нагороджено Орденом Трудового Червоного Прапора (1943) і Грамотою Президії Верховної Ради Казахської РСР (1944).

Після повернення в 1944 році гірничого інституту в Дніпропетровськ М.С. Поляков працює завідувачем кафедри (до 1964р.), заступником директора з наукової і учбової роботи (1948-1951), заступником директора з наукової роботи (1951-1961), проректором з наукової роботи (1961-1962). За 38 років викладацької діяльності в інституті М.С. Поляков читав курси: гірничі справи, вибухові роботи, гірничі машини, розробка рудних родовищ, механізація підземних і відкритих робіт, і, головним чином, рудниковий транспорт. М.С. Поляков вклав багато сил і знань у формування курсу “Рудниковий транспорт”. М.С. Поляков видав перші підручники і учбові посібники з питань рудникового транспорту, які відповідали сучасному рівню гірничої техніки, а деякі з них було перекладено іноземними мовами. В 1962 році була надрукована капітальна праця (в співавторстві) “Основы теории и расчеты рудничных транспортных установок”, яка і сьогодні широко використовується при розрахунках рудникових транспортних машин науковими та інженерно-технічними працівниками науково-дослідних і проєктно-конструкторських інститутів.

М.С. Поляков є одним із піонерів механізації навалки вугілля на конвеєр. Разом з інженером М.В. Мамоновим і заводом “Свет шахтера” ним були створені одні із перших вітчизняних конструкцій навалочних машин МП-1, МП-2 і

МП-3, дослідна експлуатація яких на ряді шахт Донбасу і Кузбасу сприяла у подальшому вирішенню задач створення вугільних комбайнів.

В лютому 1945 року загальними зборами Академії наук УРСР М.С. Поляков обирається членом-кореспондентом АН УРСР за фахом гірничої механіки. З того часу він проводить активну наукову роботу в системі АН УРСР, спрямовує свої зусилля на розвиток в Дніпропетровську досліджень в галузі гірничої справи для потреб буровугільної промисловості України і для відновленого Донбасу. Організує наукову групу, а згодом лабораторію рудникового транспорту при інституті гірничої справи (м. Київ). Він об'єднує зусилля викладачів кафедри і науковців академічної лабораторії і спрямовує їх діяльність на проведення досліджень з метою створення нових і вдосконалення існуючих видів рудникового транспорту, гірничо-прохідницького устаткування, а також машин для очисної виїмки вугілля і руди при підземних засобах їх видобутку. Активізує роботу по підготовці наукових кадрів з числа молодих фахівців через аспірантуру, а також фахівців учасників війни як здобувачів ученого ступеня. Це було початком закладення фундаменту дніпропетровської наукової школи рудникового транспорту.

Основні роботи були спрямовані на розробку фізичних основ теорії і роботи транспортних машин, на теоретичні і експериментальні дослідження кінематики і динаміки гірничотранспортних машин з метою їх удосконалення, на створення нової спеціальної апаратури для експериментальних досліджень машин в лабораторії і на діючих шахтних установках, на створення нових гірничотранспортних машин і нової технології робіт. В результаті масштабних досліджень скребкових конвеєрів розроблено теорію динамічного розрахунку і рекомендації для заводів-виробників по збільшенню швидкості тягового органу-ланцюга та його довговічності, а за підсумками комплексних досліджень магістральних стрічкових конвеєрів визначено реальні значення коефіцієнтів опору руху стрічок, потужності і зусиль, що дозволило суттєво поліпшити їх проектування. Все це зробило значний внесок у вітчизняне конвеєробудівництво і сприяло підвищенню продуктивності видобутку корисних копалин. При безпосередній участі М.С. Полякова за короткий час було створено забійний агрегат "ЗАМ" для безлюдного видобутку марганцевої руди і прохідницький комбайн ДГІ-ІГД АН УРСР, а також прохідницькі щити для тунелів. Значну увагу М.С. Поляков приділяв популяризації і результатів досліджень. Він організував видання фундаментального тематичного збірника наукових праць "Вопросы рудничного транспорта", перший випуск якого відбувся в 1954 році. Подальше його видання завоювало визнання і широку популярність серед учених-гірників.

Наприкінці 50-х років розпочався етап різкого зростання гірничого виробництва на території Дніпропетровської області, яка була провідною в країні по видобутку залізних і марганцевих руд. Виникла нагальна потреба у посиленні наукових розробок по створенню нових технологій і засобів видобутку з метою підвищення продуктивності праці.

З того часу настає новий етап в житті та науковій діяльності М.С.Полякова, який полягає в його переході на постійну роботу в Академію наук УРСР, де в 1967 році він очолив створений ним Інститут геотехнічної механіки АН УРСР.

Тут набувають розвиток дослідження в галузі технології ведення гірничих робіт на кар'єрах і шахтах Криворізького і Нікополь-Марганецького басейнів, розробка нових методів руйнування гірських порід, управління гірським тиском, провітрювання кар'єрів і шахт. За участю М.С. Полякова та його учнів було внесено суттєвий вклад в розробку наукових основ і нових методів руйнування гірських порід (вибухом, термічною, силовою механічною дією та ін.), в створення нових транспортних, вантажних та інших машин і агрегатів, а також в створення теоретичних основ потокової технології відкритих гірничих робіт. Під його керівництвом розроблено і запропоновано метод динамічного розрахунку стрічкового конвеєра, нові автоматичні натяжні пристрої замість вантажних, способи гальмування конвеєрів, що працюють з великими швидкостями руху стрічки. Розроблено, виготовлено і передано ГЗК гнучкі роликоопори для стрічкових конвеєрів, що транспортують крупнокускові руду і породу. Для обладнання дослідно-промислової ділянки по застосуванню розробленої циклічно-потокової технології на Ново-Криворізькому ГЗК було розроблено і створено круто похилий підйомний стрічковий конвеєр з податливими роликооперами. Для внутрішньо шахтного рейкового транспорту було розроблено: комплекс нових методів визначення динамічних навантажень, що діють на шахтний потяг, інженерну методику вибору раціональних параметрів міжвагонних зв'язків і конструкції буферно-зчінних пристроїв з автозчепленнями, що дозволило значно знизити динамічні зусилля при підвищенні швидкості потяга. Тривала робота із створення засобів механізації робіт по видобутку марганцевих руд. За ініціативою М.С. Полякова набули розвиток нові нетрадиційні методи руйнування гірських порід – термічний і термомеханічний. Були створені нові хімічні вогнеструйні пальники, що працюють на повітрі, а також плазмові. Розвивалися роботи по електрофізичному руйнуванню, по дослідженню фізико-механічних властивостей гірських порід та їх змінювань в різних глибинах шахт, а також розробці засобів кріплення виробок при їх проведенні на великих глибинах. Велика увага приділялась проблемі дослідження по боротьбі з раптовими викидами порід, вугілля і газу, а в подальшому по вирішенню проблеми боротьби з вугільним пилом. Відмінною рисою наукової школи академіка М.С. Полякова була щонайповніша довіра людям, свобода самостійної творчості, нетрадиційний погляд на вирішення наукових проблем. М.С. Поляков заклав не тільки наукові основи майбутніх досягнень, він виховав яскраву плеяду відомих учених, приймав безпосередню участь у створенні матеріально-виробничої бази інституту і, завдяки його зусиллям ІГТМ АН УРСР став найпотужнішою і широковідомою науковою організацією гірничого профілю.

Протягом багаторічної науково-педагогічної діяльності М.С. Поляков підготував тисячі гірничих інженерів, під його керівництвом захищено 5 доктор-

ських і 58 кандидатських дисертацій. Автор 280 наукових праць і авторських свідоцтв.

М.С. Полякова нагороджено орденами: Леніна (1949, 1953, 1961), Трудового Червоного Прапора (1943, 1948), Дружби народів (1983), Знак пошани (1971), почесним Знаком “Шахтарська слава” I, II і III ступенів.

Помер М.С. Поляков 5 грудня 1989 року у м. Дніпропетровськ

Згідно з рішенням Президії НАН України від 25.03.1993р. № 733 на головному корпусі інституту встановлено горел’єф і меморіальна дошка М.С. Полякова. Відповідно до Постанови Президії НАН України №320 від 23.10. 2002 р. Інституту геотехнічної механіки НАН України присвоєно ім’я М.С. Полякова.

ПОТУРАЄВ

Валентин Микитович

18.I.1922 – 29.XII.2003

Видатний учений в галузі гірничої механіки, динаміки важких машин, вібраційної техніки і прикладної механіки гуми, доктор технічних наук (1965), професор (1967), почесний професор Національного гірничого університету (1993), член-кореспондент АН УРСР (1976), академік НАН України (1979), заслужений діяч науки і техніки України (1991), лауреат Державної премії в галузі науки і техніки (1975), премії НАН України ім. О.М. Динника (1987), премії Ради Міністрів СРСР (1987), учасник Великої Вітчизняної війни.

Валентин Микитович Потураєв народився 18 січня 1922 року в селі Густомої Курської області. Закінчив Дніпропетровський інститут інженерів залізничного транспорту (1948). Брав участь у бойових діях під час Великої Вітчизняної війни. У 1953-1974 роках працював у Дніпропетровському гірничому інституті (1962-1972-проректор з наукової роботи, 1972-1973-ректор, 1967-1974- завідувач кафедри). Одночасно з 1967 року в Інституті геотехнічної механіки АН УРСР (1974-1975-заступник директора інституту з наукової роботи, 1975-1992 – директор інституту, 1992-2003- почесний директор інституту).

З ім'ям В.М. Потураєва пов'язані дослідження присвячені динаміці і міцності важких гірничих машин, прикладній механіці гуми, теорії та використанню вібраційних ефектів. Створив наукову школу в галузі механіки вібраційних машин для гірничо-металургійної промисловості. Зробив внесок у теорію, розробку методів розрахунку, конструювання вібраційних машин з лінійними і нелінійними пружними зв'язками. Виконаний під його керівництвом цикл робіт у галузі прикладної механіки гуми вперше з позицій механіки і фізики твердого тіла дозволив зробити адекватний математичний опис реакції гуми на комплекс механічних, фізичних і хімічних дій. Розробив методи розрахунку гумових елементів машин, що працюють в умовах великих динамічних навантажень. Обґрунтував теорію машин резонансного типу, гірничо-транспортних пристроїв та технологічних машин, що взаємодіють із сипучим гірським середовищем. Побудував феноменологічну модель гірської маси у віброзавислому стані, засновану на рівняннях в'язко-пружності. Створив методи розрахунку і проектування машин для видобутку і переробки корисних копалин, підготовки шихтових матеріалів для порошкової металургії. Вперше в Україні створив наукові напрямки, пов'язані з видобуванням корисних копалин з дна Світового океану і принципово новим видом транспорту на надпровідниках. Під його керівництвом створені нові гірничо-збагачувальні машини, впроваджені у промисловість і прийняті у серійне виробництво. Значна його заслуга у освоєнні вугільного басейну Західного Донбасу. У 1975 році за створення і впровадження нового виду пневматичного кріплення для вугільних шахт В.М. Потураєву присуджена Державна премія УРСР.

У 1979 році В.М. Потураєв обирається дійсним членом АН УРСР. З його ініціативи при Президії АН УРСР створюється Наукова рада по проблемі «Наукові основи розробки і збагачення мінеральної сировини», головою якої він призначається, а на ІГТМ АН УРСР покладається роль головного інституту в системі Академії наук по організації і координації досліджень для гірничодобувної промисловості.

У 1982 році за створення наукових основ міцності і руйнування гумових конструкцій машин В.М. Потураєву присуджена премія АН УРСР ім. О.М. Динника. У 1987 р. – премія Ради Міністрів СРСР за створення і впровадження технології випуску і доставки руди великими віброживильниками при розробці родовищ корисних копалин підземним способом. Результати його наукової діяльності систематично демонструвалися на міжнародних виставках, ВДНГ СРСР і УРСР, де відзначалися медалями і дипломами. У

1986 р. В.М. Потураєв нагороджений Почесним дипломом ВДНГ СРСР. Приймав активну участь у міжнародних конференціях і симпозиумах.

В.М. Потураєв був талановитим педагогом і організатором учбового процесу. Враховуючи стрімкий розвиток промисловості збагачення корисних копалин, він створює і викладає курс по процесам і машинам для збагачення і згрудкування корисних копалин. Це стало початком підготовки інженерів за спеціальністю “машини для збагачення корисних копалин” не тільки в ДГІ, а і в інших вузах країни.

Автор понад 500 наукових праць (у т.ч. 24 монографії і одного наукового відкриття). Підготував 25 докторів і 55 кандидатів наук.

З 1978 по 1985 р. В.М. Потураєв є членом Президії АН УРСР і головою Придніпровського наукового центра АН УРСР. У ці роки ним виконана значна науково-організаційна робота з формування і реалізації комплексних планів науково-технічного прогресу установами АН УРСР у Придніпровському регіоні.

Науково-організаційна діяльність В.М. Потураєва багатогранна. Він був членом Наукової ради АН СРСР із проблем машинобудування і технологічних процесів; Виконавчого комітету по справах Міжнародної федерації по теорії машин і механізмів; Наукової ради ДКНТ СРСР по проблемі «Нові процеси і способи провадження робіт у гірничій справі»; Наукової ради АН УРСР з фізико-технічних проблем розробки корисних копалин; Наукової ради ДКНТ по проблемі «Віброзахист машин і вібраційна техніка»; Республіканської ради по координації наукових досліджень в області природних і суспільних наук; Наукової ради АН СРСР з теорії машин і систем машин, а також членом ряду рад, комісій, редакційних колегій і інших органів ДКНТ СРСР, АН СРСР і УРСР, міністерств і відомств.

За значні заслуги в галузі підготовки фахівців і розвитку науки В.М. Потураєв нагороджений орденом «Жовтневої революції» і орденом «Знак Пошани», а за плідну наукову і науково-організаційну роботу для вугільної і гірничорудної промисловості - почесним знаком «Шахтарська слава» I, II і III ступеня. У 1991 році академіку НАН України В.М. Потураєву присвоєне Почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України», а в 2002 році, його заслуги відзначені новою вітчизняною нагородою – орденом «За заслуги» III ступеня. Має нагороди за участь у Великій Вітчизняній війні.

Помер В.М. Потураєв 29 грудня 2003 р. На головному корпусі інституту встановлено його горел'єф з меморіальною дошкою.

ПРИСНЯКОВ
Володимир Федорович
18.VI.1937 – 28.XI.2009

Видатний вчений у галузі ракетно-космічних двигунів і енергетичних установок, академік Національної академії наук України (1990 р.), заслужений діяч науки УРСР.

Володимир Федорович Прісняков народився 18 червня 1937 р. у с. Козинці Верхньодніпровського району Дніпропетровської області. Закінчив із золотою медаллю середню школу (1955 р.). Закінчив із відзнакою фізико-технічний факультет Дніпропетровського Державного університету (1960 р.).

Працював асистентом, старшим викладачем, доцентом кафедри двигунобудування (1963-1967 рр.). Проректор університету з навчальної роботи (1972-1977 рр.). Завідуючий відділом високотемпературної теплотехніки Інституту геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України (1983-2009 рр.). У 1986-1998 рр. - ректор Дніпропетровського державного університету.

Кандидат технічних наук (1963 р.), доктор технічних наук (1975 р.), доцент (1964 р.), професор (1974 р.), член-кор. НАН України (1988 р.), академік НАН України (1990 р.).

Основні наукові дослідження стосуються галузі динаміки рідинних ракетних двигунів, гідродинаміки та тепломасообміну при кипінні робочих тіл і теплоносіїв, електроракетних двигунів, проектування космічних енергоустановок тощо.

В останні роки свого життя, працюючи тільки в Інституті геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України їм розроблена фізична і математична модель динамічних процесів у тепловій трубі при її роботі в умовах вібраційних дій, при яких забезпечується стійка робота капілярнопористої структури.

Отримані результати дозволяють підвищити якість і точність прогнозування впливу зовнішніх дій на ефективність тепломасообмінних процесів з фазовими перетвореннями робочих тіл, сприяють створенню нових і підвищенню точності існуючих методів і методик розрахунків процесів переносу тепла і маси в системах охолодження об'єктів ракетно-космічної техніки, ядерної енергетики, металургійної промисловості.

За роки наукової та педагогічної діяльності в університеті Володимир Федорович створив великий колектив дослідників і викладачів, котрі успішно працювали над розв'язанням важливих для країни проблем. Понад 50 учнів В.Ф. Пріснякова захистили кандидатські та докторські дисертації, стали професорами, членами міжнародних академій, ректорами вищих навчальних закладів. Більше двадцяти років Володимир Федорович був головою двох спеціалізованих рад у ДДУ, на яких захищено майже 200 докторських і кандидатських дисертацій, в основному українськими вченими, з усього спектра проблем ракетно-космічної техніки.

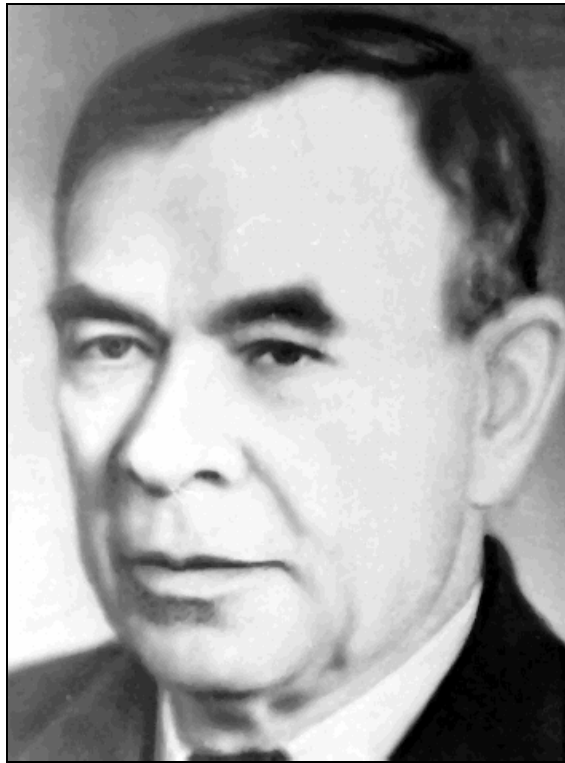
В.Ф. Прісняков – фундатор однієї з провідних шкіл з питань фазових переходів у ракетно-космічних системах, з динаміки рідинних, твердопаливних й електричних ракетних двигунів. За його ініціативою і під його керівництвом у 1995 р. у ДДУ був створений Науково-дослідний інститут енергетики. Основна наукова тематика НДІЕ – екологічно чиста енергетика, застосування сонячної енергії в Космосі та на Землі, дослідження електроракетних двигунів, конверсійні технології, забезпечення України новими енергозберігаючими технологіями.

Вагомим є внесок Володимира Федоровича і в міжнародне наукове співробітництво. Він регулярно брав участь у міжнародних астронавтичних і психологічних конгресах, конференціях з теплообміну, симпозіумах з проблем космічної науки і техніки в Японії. Два терміни В.Ф. Прісняков був членом президії Міжнародної академії астронавтики (МАА), Головою міжнародного комітету з ракетних двигунів і віце-головою енергетичного комітету Міжнародної астронавтичної федерації (МАФ). Завдяки діяльності вченого Україна була репрезентована у цій найвпливовішій організації світової космічної еліти двома членами – Національним космічним агентством й Астронавтичним товариством – громадською організацією, створеною з ініціативи й очоленої Володимиром Федоровичем.

Заслуги вченого у дослідницькій праці, підготовці наукових і педагогічних кадрів, розвитку ракетно-космічної техніки відзначені низкою нагород. За участь у створенні зразків нової техніки йому присуджено звання «Заслужений діяч науки УРСР». За зразкову педагогічну діяльність Володимир Федорович удостоєний медалі Ф. Маліни Міжнародної астронавтичної фе-

дерації – «За видатний внесок у космічну освіту», що підтвердило міжнародний престиж української вищої школи і чільну роль ученого у підготовці фахівців з ракетної техніки. Наукові здобутки В.Ф. Пріснякова відзначені срібною і двома золотими медалями Міжнародної академії інформаційних технологій (Мінськ) — «За видатні наукові досягнення». У травні 2002 р. у Версалі він одержав Міжнародну медаль Французької асоціації аеронавтики й авіації — «Визнання високого рівня наукового внеску у світове ракетне двигунобудування».

Володимир Федорович Прісняков пішов із життя 28 листопада 2009 р.

**АБРАМОВ
ФЕДІР ОЛЕКСІЙОВИЧ**
21.III. 1904-05.XII.1982

Відомий учений у галузі рудникової аерології, доктор технічних наук (1950), професор (1952), член-кореспондент АН УРСР (1967), заслужений діяч науки УРСР (1974), лауреат Державної премії УРСР в галузі науки і техніки (1976). Учасник Великої Вітчизняної війни.

Федір Олексійович Абрамов народився 21 березня 1904 року в м. Лисичанську. Закінчив Дніпропетровський гірничий інститут в 1930 році. Трудову діяльність розпочав з 1919 р. робітником на шахтах Донбасу, інженерну, наукову і педагогічну – з 1930 р. У 1930-1941, 1944-1968 рр. працював в Дніпропетровському гірничому інституті (аспірант, асистент, доцент, завідувач кафедри, професор), одночасно з 1962 р. працював в Інституті геотехнічної механіки АН УРСР (1962-1967- Відділення гірничорудних проблем, філіал інституту механі-

ки АН УРСР) по 1982 р. завідувачем у створеному ним відділі аерогазодинаміки. З червня 1941 р. по березень 1944 р. – учасник Великої Вітчизняної війни (підрозділи метеослужби артилерії).

Наукова діяльність Ф.О. Абрамова багатогранна. Вчений активно займався науковими дослідженнями у галузі аерогазодинаміки провітрювання шахт і рудників, техніки безпеки та боротьби з газодинамічними явищами в шахтах.

Ф.О. Абрамов вперше в СРСР обґрунтував і довів на практиці економічну і технічну доцільність застосування індивідуального металевого кріплення очисних вибоїв шахт Донбасу і запропонував клиновий принцип виймання металевих стояків, який був широко впроваджений на шахтах Донбасу. В період відновлення шахт Донбасу зробив вагомий внесок по налагодженню провітрювання шахт і Указом Президії Верховної Ради СРСР був нагороджений медаллю «За відновлення шахт Донбасу». З ім'ям Ф.О. Абрамова пов'язані фундаментальні дослідження з проблем рудникової аерології. Вчений розробив аналітичні й експериментальні методи визначення аеродинамічного опору виробок, способи та засоби контролю рудникової атмосфери, заклав теоретичні основи електричного моделювання шахтних вентиляційних мереж. Був ініціатором, одним із розробників серії моделюючих приладів і пристроїв, впроваджених у промисловість і практику науково-дослідних та проектних інститутів. Були створені прилади й апаратура для контролю якості атмосфери шахт і рудників, основи диспетчеризації та автоматизації шахтного провітрювання. Ф.О. Абрамов розробив наукові основи перехідних аерогазодинамічних процесів у вентиляційних мережах і запропонував методи подолання газового бар'єру шахт. За участь у розробці і впровадженні способу подолання газового бар'єру на виїмковій ділянці, що забезпечує на багатогазових шахтах навантаження на лаву понад 1000 тон за добу (засобами вентиляції). Ф.О. Абрамов став лауреатом Державної премії Української РСР в галузі науки і техніки.

Під керівництвом Ф.О. Абрамова здійснена велика робота по проведенню досліджень з проблем боротьби з раптовими викидами вугілля, породи і газу у вугільних шахтах за участю інших інститутів АН УРСР. У результаті розроблено основні положення теорії викидів вугілля, породи і газу, які стали визначальними для вирішення практичних задач.

Ф.О. Абрамов заклав основи теорії природної дегазації зближених пластів, розробив математичні моделі просторового розподілу газового тиску, швидкості газоотдачі, розподілу залишкової газоносності у товщі гірських порід з урахуванням основних діючих факторів. Це дало змогу розробити спосіб прогнозування газового тиску в зонах розкриття викидонебезпечності пластів, а також визначення меж захищених зон щодо газового фактора при вийманні захисних пластів. Високу оцінку роботам Ф.О. Абрамова і його колективу дали президенти академій наук СРСР і УРСР академіки М.В. Келдиш і Б.Є. Патон при відвідуванні Інституту геотехнічної механіки АН УРСР. З проблеми боротьби з пилом у вугільних шахтах, на яку звернули увагу академіки М.В. Келдиш і Б.Є. Патон, розроблені наукові основи пінного методу пилоподавлення, визна-

чена ефективність уловлювання пилу піною, створено новий, дешевий піноутворювач на основі доступної сировини.

Результати виконаних Ф.О. Абрамовим досліджень широко використовувалися на шахтах і рудниках Донбасу і Кривбасу, Кузбасу, Воркути і Караганди.

Протягом понад 50-ти років Ф.О. Абрамов успішно поєднував педагогічну роботу з продуктивною науково-дослідною діяльністю. Підготував 6 докторів і 56 кандидатів наук. Ним створена дніпропетровська наукова школа в галузі рудникової вентиляції, яка зробила вагомий внесок у розробку безпечних і комфортних умов праці шахтарів, в підготовку і виховання наукових кадрів та інженерів для гірничої промисловості.

Наукові результати Ф.О. Абрамова представлені в монографіях, підручниках, навчальних посібниках, наукових статтях і авторських свідоцтвах. Праці Ф.О. Абрамова в галузі захисних пластів увійшли складовою частиною у теорію викидів вугілля, породи і газу, створену ведучими колективами вчених в галузі гірничої науки нашої держави.

Ф.О. Абрамов виконував велику суспільну роботу. Він був Головою комісії АН УРСР по боротьбі з викидами вугілля, породи і газу; головою секції вентиляції і кондиціювання повітря Наукової Ради охорони праці Держкомітету по науці і техніці Ради Міністрів СРСР і Президії ВЦРПС, членом наукових рад Міністерств вугільної і чорної металургії СРСР і УРСР.

Ф.О. Абрамов нагороджений орденами Леніна (1961), Трудового Червоного Прапора (1949, 1953), почесним Знаком «Шахтарська слава» I (1973), II (1969), III (1964) ст., медалями: «За боевые заслуги»(1944), «За победу над Германией»(1946), «За доблестный труд»(1946), «За восстановление шахт Донбасса»(1947), почесними грамотами Президії АН УРСР.

5 грудня 1982 року у віці 78 років Федір Олексійович пішов з життя. Ім'я Ф.О. Абрамова рішенням Президії НАН України (1983 р.) присвоєно науковому відділу аерогазодинаміки ІГТМ НАН України, а в 1987 році на головному корпусі інституту встановлено його горел'єф з меморіальною дошкою.

ВОЛОШИН
Олексій Іванович
19.V.1951

Відомий вчений у галузі систем трубопровідного транспорту, геотехнологій, теплоенергетики, ракетно-космічного комплексу, член-кореспондент Національної академії наук України за спеціальністю «Механіка рідин і газів» (2006), доктор технічних наук (1990), професор (2006).

Народився 19 травня 1951 р. в м. Новочеркаську Ростовської області. У 1968 р. став студентом Дніпропетровського гірничого інституту, який закінчив у 1973 р., отримавши диплом з відзнакою за спеціальністю «Гірничі машини та комплекси» і почав працювати в Інституті геотехнічної 1993 р. – академік Транспортної академії України, з 2010 р. по цей час – генеральний директор Інституту стратегічних технологій, з 1992 р. по цей час – директор науково-інженерного центру «Екологія-Геос» Українського відділення Міжнародного центру наукової культури «Всесвітня лабораторія». В 1994 р. О.І. Волошин очолив відділ вібропневмотранспортних систем та комплексів Інституту геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України, яким керує до цього часу.

О.І. Волошин є основоположником механіки пневмотранспортування. В її основу покладена розроблена фізично обґрунтована математична модель руху двофазних потоків «газ – тверді частки» в полі дії віброаеродинамічних сил. Вона стала основою для формування нового напрямку у розробці пневмотранспортного гірничого обладнання високого технічного рівня – створення малогабаритних, економічних, високоефективних вібропневмотранспортних машин

безперервної та циклічної дії. Вперше в світовій практиці створені вібропневмотранспортні машини безперервної дії для транспортування вологих та липких матеріалів. Комплекси обладнання, оснащені ежекторними машинами безперервної дії пройшли широкомасштабні випробування та рекомендовані до впровадження на підприємствах гірничодобувної промисловості України.

Під керівництвом та за безпосередньої участі О.І. Волошина розроблена принципово нова методологія та програмно-технологічний комплекс «Технологія стратегічного планування розвитку гірничих робіт», які дозволяють вперше комплексно враховувати зв'язок та взаємовплив 36 гірничо-геологічних та гірничотехнічних показників та факторів, які мають вплив на ефективність ведення гірничих робіт, та на цій основі визначати раціональні технічні і технологічні параметри для кожної видобувної ділянки, які забезпечують збалансоване сполучення навантаження на очисний вибій, дотримання правил безпеки з максимально можливими економічними показниками роботи шахти. Широкомасштабна апробація «Технології» на шахтах Західного та Центрального Донбасу показала її високу виробничу та економічну ефективність.

О.І. Волошин зробив неоціненний вклад у галузь теплоенергетики, розробивши математичну модель турбулентного руху неізотермічних нагрітих закручених газових потоків, які вміщують тверді частки, що горять, з урахуванням змінування їх маси та теплообміну газової фази з фазою твердих часток і хімічних змін в газових потоках. На базі отриманих результатів розроблена новітня технологія спалювання низькосортного вугілля в котлах теплових електростанцій на основі використання створеного високотемпературного термодинамічного реактору, яка забезпечує спалювання без використання газу та мазуту практично при повному зменшенні недопалу при мінімальному вмісту легких до 4 %.

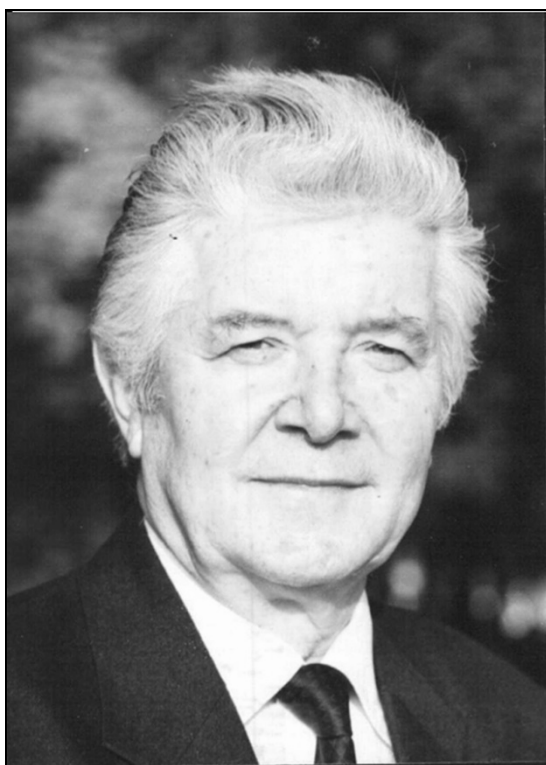
Для використання у ракетно-космічному комплексі та в інших галузях промисловості сумісно з ДП «КБ Південне» виконано комплекс робіт по створенню принципово нових, прецизійних засобів контролю герметичності порожнистих виробів, які працюють під надлишковим тиском.

Створено прилад контролю герметичності по методу фіксованих об'ємів, який є найбільш досконалим засобом безбарокамерної перевірки герметичності. Результати виконаних випробувань засвідчили принципову можливість створення Державного еталону одиниці потужності мікропотуку газу.

Численні досягнення у розробці основних питань у галузях геотехнології, теплоенергетики, ракетно-космічного комплексу Олексій Іванович виклав у 193 публікаціях, серед них 6 монографій, 12 публікацій за кордоном, 58 винаходів, 1 наукове відкриття та 3 патенти, 7 свідоцтв на авторські права.

Під науковим керівництвом О.І. Волошина виконані і захищені три докторські та три кандидатські дисертації. Олексій Іванович приймає активну участь у науково-організаційній діяльності. Він три терміни був членом експертної ради ВАК України, є членом спеціалізованої вченої ради ІТМ НАН України, членом Національного комітету з теоретичної і прикладної механіки НАН України.

О.І. Волошин є повним кавалером знаків «Шахтарська слава».

ЄФРЕМОВ
Ернест Іванович
14.XI. 1934

Відомий вчений – фахівець у галузі гірничої справи з питань механіки руйнування порід з використанням енергії вибуху, член-кореспондент Національної академії наук України (1985), доктор технічних наук (1973), професор (1976), заслужений діяч науки і техніки України (1993), лауреат Державних премій України в галузі науки і техніки (1983,1997).

Народився 14 листопада 1934 р. в Донецьку. Після закінчення середньої школи зі срібною медаллю вступив до Дніпропетровського гірничого інституту (Національний гірничий університет), який закінчив у 1957р.

Працював у гірничій промисловості (на вугільній шахті та кар'єрах –1957-1959). З 1959р. до 1962 р. виконував дослідження в галузі вибухової справи на кафедрі відкритих гірничих робіт Дніпропетровського гірничого інституту. В Інституті геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України (з 1962р.) пройшов шлях від старшого інженера до заступника директора інституту з наукової роботи (1974-1992) і завідувача відділу механіки вибуху гірських порід (з 1974 р.).

Основна наукова та практична діяльність Єфремова Е.І. спрямована на вирішення фундаментальних питань механіки руйнування порід з використанням енергії вибуху. Окремі фундаментальні результати, пов'язані з вивченням основних параметрів вибухового імпульсу, механізму руйнування тріщинуватих блокових середовищ, ролі хвиль напружень і газоподібних продуктів вибуху в

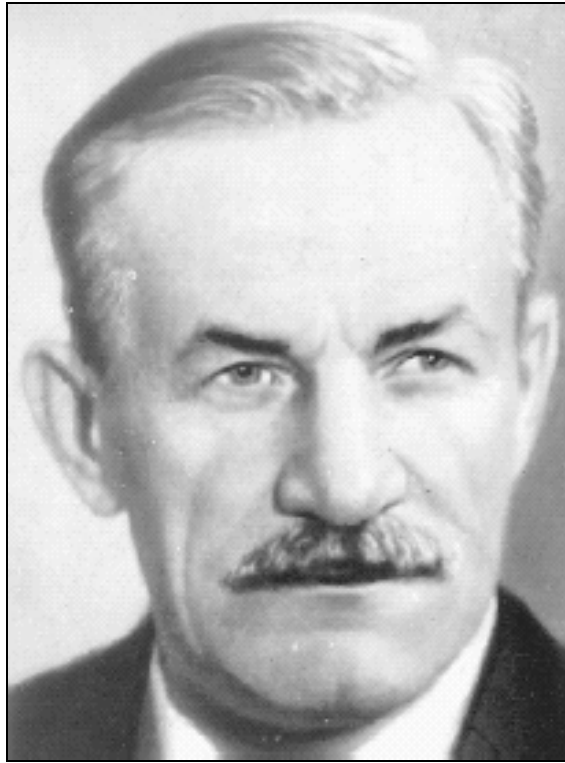
їх руйнуванні, створенням і впровадженням екологічно надійних ресурсозберігаючих технологій, а також з дослідженнями впливу електромагнітного поля на роботу вибуху, є вагомим внеском у фундаментальну науку і практику й активно використовуються під час розробки нових технологій вибухового руйнування і видобутку корисних копалин, зокрема прогресивної циклічно-потоккової технології гірничих робіт при розробці корисних копалин відкритим способом.

Єфремов Е.І. – вчений, який створив наукову школу в галузі механіки вибухового руйнування гірських порід, широко відомий в нашій країні та за її межами. Ним підготовлено одного доктора наук і 31-го кандидата наук. Він є автором 21-ї монографії, підручників, довідників, 140 винаходів і патентів, 476-ти наукових статей. Він неодноразово виступав з доповідями на міжнародних конференціях і симпозіумах у Австрії, Німеччині, Італії, Болгарії, Югославії, Чехословаччині, Польщі, Угорщині, Росії та інших країнах. Його доповіді та публікації отримали широкий відгук і високо оцінені спеціалістами.

Єфремов Е.І. проводить активну науково-організаційну та суспільну роботу. Він є головою Наукової ради Президії НАН України з проблеми “Механіка і технології вибуху та його використання у народному господарстві”, головним редактором збірника “Сучасні ресурсоенергозберігаючі технології гірничого виробництва”, головним редактором Інформаційного бюлетеня Українського союзу інженерів-підрильників (УСП), заступником відповідального редактора наукового збірника «Геотехнічна механіка» ІГТМ НАН України, віце-президентом Українського союзу інженерів-підрильників, заступником Голови міжвідомчої ради з вибухової справи Держгірпромнагляду України.

Інженерна, наукова та громадська діяльність Е.І. Єфремова була високо оцінена. Його нагороджено: Грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1985), Премією НАН України ім. О.М. Динника (1989), орденом «За заслуги» III ступеня (2004), Почесною Грамотою Верховної Ради України (2005), відзнакою Міністерства освіти і науки України «За наукові досягнення» (2008).

Внесок Е.І. Єфремова у подальший розвиток гірничої промисловості відзначений Знаком «Шахтарська Слава» I, II і III ступеня, а також відзнакою «Шахтарська доблесть» III ступеня.

КОЖЕВНИКОВ
Сергій Миколайович
23.IX.1906-29.IX.1988

Відомий вчений в області механіки і теорії механізмів, член-кореспондент АН УРСР (1951 р.), професор (1942 р.), Заслужений діяч науки УРСР (1976 р.), Лауреат Державної премії СРСР (1968 р.).

Сергій Миколайович Кожевников народився 23 вересня 1906 р. у м. Катеринослав (нині Дніпропетровськ) у сім'ї робітника - токаря металургійного комбінату. В 1922 році він закінчив Катеринославську класичну гімназію. У 1922-1925 роках він був учнем слюсаря фабрично-заводського училища при Дніпропетровському металургійному заводі, а після того, як закінчив навчання в училище, Сергій Миколайович Кожевников вступив на підготовче, а потім на фізико-технічне відділення на механіко-математичну спеціальність Московського індустріально-педагогічного інституту, який закінчив в 1930 році. З 1930 по 1934 рік Сергій Миколайович, будучи аспірантом кафедри технічної механіки, працює асистентом та очолює лабораторію кафедри деталей машин та опору матеріалів цього ж інституту. Пізніше з 1934 по 1943 рік він викладав у Московському авіаційному інституті, з 1942 р. – завідувач кафедри.

В 1937 році С.М. Кожевников отримав науковий ступінь кандидата технічних наук за сукупністю робіт в області динаміки металоріжучих верстатів.; у 1940 р. – захистив докторську дисертацію в Московському військовому технічному училищі (МВТУ) ім. Баумана на тему: «Динаміка нестаци-

онарних процесів у машинах». З 1944 по 1962 рр. – завідувач кафедри теорії механізмів Дніпропетровського металургійного інституту, а у 1960-1962 рр. – завідувач відділу Інституту чорної металургії АН УРСР. З 1962 по 1968 р. очолює кафедру теорії механізмів і машин і теоретичної механіки Київського інституту інженерів цивільної авіації, з 1968 по 1971 р. завідувач кафедри опору матеріалів Української сільськогосподарської академії. Одночасно з 1970 по 1977 р. завідувач сектором (потім відділом) теорії машин і механізмів Інституту геотехнічної механіки АН УРСР. З 1978 року по 1988 працює в Інституті механіки АН України на посаді керівника відділу машин і механізмів.

У 1983 році С.М. Кожевников обраний почесним членом Міжнародної федерації по теорії механізмів і машин.

С.М. Кожевников заклав основи принципово нового наукового напрямку – нестационарної динаміки машин з реальними фізичними властивостями ланок приводу (нелінійними характеристиками, пружністю) та враховуючи процеси в гідравлічних, електричних і інших підсистемах.

Сергій Миколайович вніс вагомий вклад в розвиток теорії структурного аналізу і синтезу механізмів, біомеханіку, експериментальні методи дослідження динаміки важких машин, кінематику та інші розділи механіки машин. Вчений приділяв велике значення педагогічній діяльності – викладав у різних інститутах, керував навчальним процесом на посадах завідувача кафедр.

У 1949 р. вийшло перше видання підручника С.М. Кожевникова з теорії механізмів, який перевидавався 4-ри рази не тільки на рідній, але й на польській, чеській, угорській, китайській мовах., у 1950 р. – перше видання довідника «Механізми», де описано більше 2500 механізмів.

Професор С.М.Кожевников був членом Вченої ради з теорії машин і робочих процесів АН СРСР. Основні праці стосуються проблеми механізації й автоматизації металургійного виробництва, динаміки перехідних процесів у машинах, синтезу епіциклічних передач, кулачкових і просторових механізмів. Вчений створив методику розрахунку перехідних процесів у пневматичних і гідравлічних системах важких машин.

С.М.Кожевников нагороджений 2 орденами Трудового Червоного Прапора, Почесною грамотою Президії Верховної ради УРСР (1986 р.). Ним підготовлено 80 кандидатів і 7 докторів наук; опубліковано понад 550 наукових праць, в т. ч. 14 монографій. Має 85 авторських свідоцтв на винаходи, 20 іноземних патентів.

Сергій Миколайович Кожевников пішов із життя 29 вересня 1988 р.

НЕСТЕРОВ
Павло Петрович
23.02.1903 – 17.10.1978

Відомий учений у галузі гірничої механіки і конструювання, доктор технічних наук (1960 р.), професор (1962 р.), член-кореспондент АН України (1948 р.).

Павло Петрович Нестеров народився 23 лютого 1903 р. в Тулі. В 1932 р. закінчив Московський гірничий інститут.

П.П.Нестеров в 1933-1938 рр. працював старшим науковим співробітником в Інституті гірничої механіки АН УРСР, в 1933-1935 рр. доцентом Київського геолого-гірничого інституту, в 1938-1948 рр. – працював старшим науковим співробітником Інституту гірничої справи АН СРСР. З 1948 по 1967 рік – професор, завідувач кафедри Харківського гірничого інституту (пізніше – Харківський інститут гірничого машинобудування, автоматики і обчислювальної техніки), керівник відділу Інституту гірничої справи АН УРСР. З 1963 по 1977 р. Павло Петрович працював старшим науковим співробітником, завідуючий відділом механіки підйому Дніпропетровської філії Інституту механіки АН УРСР (з 1967 р. Інститут геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України), з 1978 р. – завідуючий відділом Інституту проблем машинобудування АН УРСР (м. Харків).

Наукові праці П.П.Нестерова присвячені питанням теорії і практики шахтного підйому, конструюванню і технології виготовлення сталевих канатів, розробці теоретичних основ багатоканатного й інших видів підйому з

глибоких шахт. Вніс істотний вклад у теорію конструювання і технологію виробництва сталевих канатів. Він уперше розглянув канат як агрегат, що складається з дротів з різними деформаціями і напруженнями. Для забезпечення надійної й ефективної роботи піднімальних установок на глибоких шахтах створені і впроваджені спеціальні попередньо обтягнуті сталеві канати. Під його керівництвом розроблена теорія безрівняльного многоканатного підйому, методи міцностних розрахунків полегшених скіпів, досліджені нові види безканатного (пневматичного) підйому.

П.П. Нестеров, працюючи в інститутах Академії наук України створив наукову школу з шахтного підйому й особливо з шахтних піднімальних канатів. Їм підготовлена плеяда кандидатів і докторів наук. Був членом вченої ради Інституту гірничої механіки.

Павло Петрович нагороджений 2 орденами "Знак Пошани", медалями.

Павло Петрович Нестеров помер 23 жовтня 1978 року.

ШИРОКОВ

Олександр Зосимович

18.IX.1905-07.XI.1987

Відомий вчений в галузі геології та фізико-механічних властивостей гірських порід. Народився в м. Іваново. Закінчив Дніпропетровський гірничий інститут (1929 р.) і до 1941 року працював у ряді геологічних установ країни. В роки Великої Вітчизняної війни керував розвідницькими роботами в Підмосковному вугільному басейні.

З 1945 року працює в Дніпропетровському гірничому інституті, поєднуючи педагогічну діяльність з науково-дослідною роботою.

З 1961 року працює у Відділенні гірничорудних проблем АН УРСР, Дніпропетровській філії інституту механіки АН УРСР (надалі Інститут геотехнічної механіки АН УРСР) як завідувач відділу. Їм створюється Відділ речовинного складу і фізико-механічних властивостей гірських порід.

Головними об'єктами досліджень були Донбас і Дніпробас. Установлені ним закономірності вугленакопичення на території цих районів привели до прогнозу якості і властивостей вугіль у межах Доно-Дніпровського прогину і сприяли відкриттю і визначенню вугленосної площі Західного Донбасу.

Працюючи в Інституті геотехнічної механіки АН УРСР до 1970 року він підготував творчий колектив наукових співробітників за участю яких стало можливим рішення задач по проблемі розробки вугільних родовищ на великих глибинах. З його участю були створені наукові відділи: механіки гірських порід і геології вугільних родовищ великих глибин. Очолили ці відділи його учні.

О.З.Широков автор 250 наукових праць, серед яких є і декілька фундаментальних монографій. Зокрема, “Вопросы развития угольной промышленности Западного Донбасса” (1965), “Большой Донбасс” (1957), “Вугільні ресурси Західного Донбасу” (1959).

Професор О.З.Широков протягом усього життя провадив велику педагогічну роботу. Під його безпосереднім керівництвом підготовлено і захищено 29 кандидатських і 9 докторських дисертацій. Велику увагу він приділяв науково-організаційній і громадській діяльності. Був депутатом Верховної Ради УРСР, заступником голови Верховної Ради УРСР шостого скликання, брав участь у роботі вчених рад, редколегій наукових журналів і збірників. За плідну роботу з відбудови розвитку вугільної промисловості та науково-педагогічну діяльність його нагороджено багатьма високими урядовими нагородами. У 1987р. йому присуджено премію імені В.І.Вернадського. Останні роки життя Олександр Зосимович працював професором кафедри геології розвідки родовищ корисних копалин Державної гірничої академії України.

ВЧЕНІ ІНСТИТУТУ, ВІДЗНАЧЕНІ ДЕРЖАВНИМИ ПРЕМІЯМИ ТА ІМЕННИМИ ПРЕМІЯМИ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

Державні премії в галузі науки і техніки

1972 р. Тартаковський Б.Н. (доктор техн. наук, професор)

- Розробка та впровадження прогресивної технології видобутку марганцевої руди відкритим способом та гірничотехнічної рекультивації відпрацьованих земельних масивів в Нікопольському басейні

1975 р. Потураєв В.М. (доктор техн. наук, професор)

- Створення та впровадження нового типу пневматичного кріплення для вугільних шахт

1976 р. Абрамов Ф.О. (член-кор. АН УРСР, доктор техн. наук, професор), Грецингер Б.Є. (доктор техн. наук, професор)

- Розробка та впровадження способу подолання газового бар'єру, що забезпечує на багатогазних шахтах навантаження на лаву 1000 тон за добу

1983 р. Єфремов Е.І. (доктор техн. наук, професор), Тартаковський Б.Н. (доктор техн. наук, професор)

- Розробка та широке промислове впровадження прогресивної циклічно-поточної технології на залізрудних кар'єрах Кривбасу

1988 р. Васильєв Л.М. (доктор техн. наук, професор), Москальов О.М. (доктор техн. наук, професор), Ніколаєв А.Т. (канд. техн. наук)

- Розробка та впровадження нового покоління комплексу технічних засобів попередньої обробки вугільних пластів для боротьби з пилом в шахтах

1991 р. Зорін А.М. (доктор техн. наук, професор)

- Наукове обґрунтування, розробка і впровадження методів прогнозу викидонебезпечності гірського масиву та способів попередження динамічних проявів гірського тиску

1996 р. Булат А.Ф. (член-кор. НАН України, доктор техн. наук, професор), Виноградов В.В. (доктор техн. наук), Рєпка В.В. (доктор техн. наук), Софійський К.К. (доктор техн. наук)

- Наукове обґрунтування, розробка і впровадження ресурсозберігаючих методів та технологія керування властивостями і станом наднапруженого вуглепородного масиву малоенергетичними діями

1998 р. Єфремов Е.І. (член-кор. НАН України, доктор техн. наук, професор), Петренко В.Д. (доктор техн. наук)

- Розробка, створення та впровадження в галузі народного господарства України ресурсозберігаючих технологій, які базуються на використанні енергії вибуху спеціальних конверсійних та промислових вибухових матеріалів

2003 р. Усаченко Б.М. (доктор техн. наук, професор)

- Розробка та впровадження нових ресурсозберігаючих засобів кріплення та охоронних конструкцій капітальних виробок на підставі геомеханіки системи «кріплення-породний масив», що забезпечують ефективну експлуатацію шахт України

2008 р. Паламарчук Т.А. (доктор техн. наук), Скіпочка С.І. (доктор техн. наук), Яланський А.О. (доктор техн. наук)

- Науково-технічні основи, розробка та впровадження вискоефективного геомеханічного моніторингу підземних геотехнічних систем шахт і рудників

2010 р. Лукінов В.В. (доктор геолого-мінер. наук, професор), Перепелиця В.Г. (доктор техн. наук, професор), Чемерис І.Ф. (канд. техн. наук)

- Створення енергоефективного комплексу добування та використання шахтного газу метану

Іменні премії НАН України

ім. О.М. Динника

1982 р. Потураєв В.М. (академік НАН України, доктор техн. наук, професор), Дирда В.І. (доктор техн. наук)

- Наукові основи конструювання машин

1989 р. Єфремов Е.І. (член-кор. НАН України, доктор техн. наук, професор), Шапар А.Г. (доктор техн. наук, професор)

- Механіка вибухового і гравітаційного руйнування та переміщення гірських порід

1992 р. Булат А.Ф. (доктор техн. наук, професор), Виноградов В.В. (доктор техн. наук), Зорін А.М. (доктор техн. наук, професор)

- Геомеханіка та керування вивільнення енергії масиву гірських порід при розробці корисних копалин

1995 р. Колесніков В.Г. (доктор техн. наук), Шевельов Г.А. (доктор техн. наук, професор)

- Геомеханічні основи керування станом тріщино-порового газонасиченого шаруватого гірничого масиву

1999 р. Вакарчук С.Б. (канд. техн. наук), Перепелиця В.Г. (доктор техн. наук), Усаченко Б.М. (доктор техн. наук, професор)

- Геомеханічні основи керування станом масиву гірських порід при розробці потужних пластів та повторному використанні відпрацьованих підземних просторів

2009 р. Блюсс Б.О. (доктор техн. наук, професор), Семененко Є.В. (доктор техн. наук)

- Гідромеханічні основи екологічно безпечних ресурсо- та енергозберігаючих технологій транспортування і переробки мінеральної сировини

ім. В.І. Вернадського

1986 р. Забігайло В.Ю (доктор геолого-мінер. наук, професор), Лукінов В.В. (канд. геолого-мінер. наук)

- Геомеханічні умови викидонебезпечності вугільних пластів та гірських порід Донбасу

ім. С.П. Тимошенка

2012 р. Дирда В.І. (доктор техн. наук, професор)

- За цикл праць «Прикладна механіка деформування та руйнування пружно-спадкових середовищ»

Премія Академії наук СРСР (Російської академії наук)

ім. О.О. Скочинського

1990 г. Зорін А.М. (доктор техн. наук, професор)

– Розробка та впровадження способів запобігання раптовим викидам вугілля і газу в особливо складних умовах лав пологих пластів Донбасу.

1997 г. Вишницький О.І. (інж.), Веретенник В.М. (інж.), Ткаченко О.М. (інж.)

– За розробку контрольно-вимірювального приладу – анемометру АПР-2 для використання в шахтах небезпечних по газу та пилу.

Лауреати Державної премії Ради Міністрів СРСР

1982 г. Дирда В.І. (доктор техн. наук), Потураєв В.М. (академік НАН України, доктор техн. наук, професор)

– За створення та впровадження способів переміщення руди потужними віброживильниками при розробці родовищ корисних копалин.

ВЧЕНІ ІНСТИТУТУ, ВІДЗНАЧЕНІ ПОЧЕСНИМ ЗВАННЯМ “ЗАСЛУЖЕНИЙ ДІЯЧ НАУКИ І ТЕХНІКИ УКРАЇНИ”

- 1974 р. Абрамов Ф.О. (член-кор. АН УРСР, доктор техн. наук, професор)
1976 р. Кожевников С.М. (член-кор. АН УРСР, доктор техн. наук, професор)
1978 р. Поляков М.С. (академік АН УРСР, доктор техн. наук, професор)
1982 р. Прісняков В.Ф. (академік АН УРСР, доктор техн. наук, професор)
1991 р. Потураєв В.М. (академік НАН України, доктор техн. наук, професор)
1993 р. Єфремов Е.І. (член-кор. НАН України, доктор техн. наук, професор)
1997 р. Булат А.Ф. (академік НАН України, доктор техн. наук, професор)
1998 р. Дирда В.І. (доктор техн. наук, професор)

ВЧЕНІ ІНСТИТУТУ - АВТОРИ НАУКОВИХ ВІДКРИТТІВ

1987 р.

А.М. Зорін, С.А. Полуянський – Закономірність руйнування гірських порід у підземних умовах.

1992 р.

А.Ф.Булат, В.В.Виноградов, А.М. Зорін, В.М. Потураєв – Закономірність руйнування вкрайнапружених гірських порід при слабких впливах.

1995 р.

А.М. Зорін – Закономірність омонолічування пухких водонасичених порід під впливом електричного струму.

1997 р.

А.М. Зорін – Закономірність зміни в'язкості литогеної жовчі ссавців під впливом ультразвуку.

1998 р.

В.Г. Колесников, А.Т. Курносів – Закономірність руйнування гірських порід у приконтурній області виробки.

1998 р.

В.А. Іванов – Явище аномальності зміни інтенсивності потоку квантів проникаючого випромінювання моно-і багатоелементними середовищами.

1999 р.

А.М. Зорін – Властивість бітофіту придушувати ріст і розмноження патогенних і умовно-патогенних мікроорганізмів.

1999 р.

Є.Г. Бородулін, Е.І. Мучник, К.К. Софійський – Закономірність руйнування пористих газонасичених тіл при циклічному гідродинамічному впливі.

1999 р.

А.М. Зорін – Властивість каменів нирок як біологічних об'єктів проявляти цирото-грузько-пластичні деформації.

1999 р.

А.М. Зорін, В.Г. Колесников– Закономірність деформування шаруватих гірських порід при зміні кута додатка навантаження.

2000 р.

В.А. Іванов – Явище порушення інтенсивного вторинного рентгенівського випару в покриттях рентгенолюмінофора.

2000 р.

А.М. Зорін, С.К. Мещанінов – Закономірність зміни стійкості породних оголень при змінних навантаженнях.

ВЧЕНІ ІНСТИТУТУ - ЗАСЛУЖЕНІ ВІНАХІДНИКИ УКРАЇНИ

1987 р.

А.М. Зорін

ВЧЕНІ ІНСТИТУТУ - КРАЩІ ВІНАХІДНИКИ НАН УКРАЇНИ

1989 р.

А.Г. Червоненко

1995 р.

В.Ф. Монастирський

1997 р.

І.Ф. Чемерис

1998 р.

С.П. Минсєв

1999 р.

В.М. Потураєв

Співробітники ІГТМ НАН України

Герой соціалістичної праці:

Шибасєв Василь Тихонович

Герой Радянського Союзу:

Панчешний Трохим Андрійович

Отдел геомеханических систем и
вибрационных технологий, зав. отделом,
д-р техн. наук Б.А. Блюсс

**ИСТОРИЯ СОЗДАНИЯ, РАЗВИТИЯ И НАПРАВЛЕНИЯ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ОТДЕЛА ГЕОДИНАМИЧЕСКИХ СИСТЕМ И
ВИБРАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ИГТМ НАН УКРАИНЫ**

У статті представлено матеріали, які відображають етапи науково-дослідницької діяльності відділу геодинамічних систем і вібраційних технологій з моменту його створення до теперішнього часу.

HISTORY OF CREATION, DEVELOPMENT AND DIRECTION OF SCIENTIFIC RESEARCH IN THE DEPARTMENT OF GEODYNAMICAL SYSTEMS AND VIBRATION TECHNOLOGIES, IGTM NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES, UKRAINE

This paper presents major steps and research achievements of the Department of Geodynamical Systems and Vibration Technologies from its creation until present.

История создания и развития отдела тесным образом связана с именем крупного ученого-механика академика НАН Украины, доктора технических наук, профессора Валентина Никитича Потураева (рис. 1), который за годы руководства отделом создал мощную научную школу. Ученики В.Н. Потураева возглавили многие отделы института, при этом некоторые из них были образованы путем преобразования соответствующих лабораторий отдела, которым он руководил, в самостоятельные структурные подразделения института.

Рис. 1 – Академик НАН Украины, заслуженный деятель науки и техники Украины, лауреат Государственной премии УССР в области науки и техники 1975 г., лауреат именной премии АН УССР А.Н. Динника 1982 г. и премии Совета Министров СССР 1987 г., доктор технических наук, профессор В.Н. Потураев

Профессор В.Н. Потураев стал заведующим отделом динамики и прочности горных машин в 1967 г., до этого момента отделом руководил профессор